

liter factam ad misericordiam eternā per cordis mundiciā ad deivisionem per pacem ad dei filiatōez. per pñtem persecutōnem ad eternā celestis regni tranquillitatē. Beati ergo qui persecutōnem patiunt ppter iusticiam qm̄ ipsoꝝ est regnuz celoz. lxx richar. de scō victo. An̄ octo sunt beatitudines quārum ad essentiā vt supradictuz est. sed tm̄ septem quantū ad distinctōez grauiū. qm̄ supra pacē non est virtus alia. Dicit etiā beatus aug. Pax est finis et summatio omniū virtutuz. Octava etiam redire dicit ad caput duobus modis. Primo qz idem premiū sibi promittit qd̄ prime beatitudini. s. regnuz celoz. Secūdo qz omnes pbat ab vltima vsqz ad primam vtz vere sint. Unde dicit beatus grego. Qualis vnusqz qz apud se lateat illata pumelia. pbat **P** Et notandū qz habitus virtutum cardinaliuz principaliter disponunt ad exercitium vite actiue. Habitus vero donoz disponunt maxime ad actus vite prelatiue. habitus autē beatitudinū disponunt ad pfectōnem vtriusqz. Ex his igit colligere possumus qz beatitudines habent efficaciaz ad mundandū et purgandū cor hōis. vt eo pfectius ad premia beatis repromissa valeat peruenire. Sed et hoc pserandū qz beatitudines pgruunt operationibz septiformis grē spūs sancti. Qd̄ affirmat beatus augu. sic dicens. His enim septē gradibz pgruit septiformis operatio spūs sancti. quam ysaia describit. sed ille a summo. hic ab ymo. qz ibi vocet filius dei ad yma deus scensurus. hic homo de ymis ad similitudinē dei ascensurus. In his prima est timor qui pgruit humilibz. de quibus dicit beati pauperes spūs. i. non alta sapientes sed timētes. Secunda pietas que puenit mitibus. qui enim pie

querit deus honorat. non repulendū non resistit. quod est mite fieri. Tercia est scientia que puenit lugentibus qui didicerūt quibz malis nūc vincti sint. que quasi bona petierunt. Quarta est fortitudo que puenit esurientibz et sitiētibz. qz desiderantes gaudium terre ris bonis laborant fortiter a terrenis cupientes auerti. Quinta est p̄silium. quod puenit misericordibz. qz vnicuz remediū est de tātis malis etui dimittere alijs et dare. Sexta est intellectus. que puenit mundis corde qui purgato oculo possunt videre qd̄ oculus nō vidit. et. Septima est sapia que puenit pacificis in quibz nullus motus est re bellis sed obtemperat se spūs sancto. lxx aug. Et lxx de beatitudinibz.

Filius.

Habita iam informatōne de beatitudinibz. nunc de septem sacramentis et maxime de sacramento eucaristie cupio et desidero a te o pater eto ceri.

Ca. XXIII. Pater

Sire debes qd̄ facta noue legis sunt. vij. fm̄ diuersitatē hōim in eccia exstrū. Primum est intrantiū. s. baptisimus. secundum pugnantiū. s. p̄firmatio. tertium vires resumentū vt eucaristia. quartū resurgentium vt penitentia. quintū ex euntiū vt extrema vinctio. sextum ministrantiū vt ordo. septimū nouos ministres introducentiū vt matrimonium. Hec sacramenta legis gratie xp̄us instituit tanqz noue legis latoꝝ. In q̄uo cauit ad p̄mia. dedit p̄cepta. instituit facta. xp̄s em̄ est verbū patris. Et cū ipse sit summe virtutis. summe veritatis et summe bonitatis. rōe bonitatis p̄misit premia beatificantia. rōe veritatis dedit p̄cepta dirigentia. ratōe

J. iij.

virtutis instituit sacramenta adiuan-
tia. ut sic p̄ facta reparet̄ et p̄ implēda
p̄cepta pueniat̄ ad p̄mia. Instituit aut̄
x̄p̄s facta in v̄bis et elemētis ut ait au-
gust. Accedit inquit v̄bū ad elemētū
et fit factū Sacramētū v̄o ut ait idē
aug. Est inuisibilis gratie visibilis for-
ma. Et notandū q̄ effectus factōz no-
ue legis est multiplex. Primo a pctō
mundāt. sc̄do in bono p̄firmāt. tercio
corp̄i m̄stico incorpant. quarto iustifi-
cant. quinto ad futuraz vitā p̄parant.
sexto erudiendo illumināt. septimo a
malo p̄seruāt. ista patēt in sacramētis
p̄ ordinē. naz primū op̄a baptismus
secundū p̄firmatio. terciū eucharistia
quartum penitētia. quintuz extrema
v̄nctio. sextū ordo. septimū matrimo-
nium. Considerandū etiā q̄ hęc sacra-
menta disponunt ad septē v̄tutes habē-
ndas. et ordinant̄ p̄tra triplicē cul-
pam. et p̄tra quadruplicem penā. De
hoc thomas de aq̄no sic d̄r. Numerus
sacramētōz p̄t accipi p̄ quandā adap-
tationē ad v̄tutes et ad defectus culpa-
rum et penalitatū. Sic q̄ fidei respon-
det baptismus. et ordinat̄ p̄tra culpā
originalē. Spei extremav̄nctio. et or-
dinat̄ p̄tra culpam venialem. Caritati
eucharistia et ordinat̄ p̄tra malicie pe-
nalitatez. Prudentie ordo. et ordinat̄
p̄tra ignorantiam. Iusticie p̄mia et or-
dinat̄ p̄tra peccatū mortale. Temperan-
tie matrimoniū et ordinat̄ p̄tra p̄cupis-
cētiā. Fortitudinē p̄firmatio. et ordina-
tur p̄tra infirmitatē. hęc thomas. Sed
et hoc notandū q̄ introitus ad regnū
celoz clausus fuit. p̄pter p̄uaricatōez
primi hoīs. sed p̄ x̄pi passiones celum
iterum fuit resecratum. nūc vero pctm̄
originale vel actuale multis manet
clausum et ideo sacramenta sunt neces-
saria et clauēs ecclesie. per que tollunt̄
peccata. que impediunt introitū regni

celestis. Quod affirmat thomas de a-
quino sic dicens. **R** Sciendum
q̄ ostium celi quantum est de se semp̄
est apertum. sed alicui clausum dicit̄
p̄pter impedimentum intrandi. quod
in ipso est. impedimentum aut̄ totius
hūane nature ex peccato primi homi-
nis p̄secutum p̄ passionem secundi ho-
minis amotum est. Et ideo iohannes
post passionē vidit in celo hostiū aper-
tum sed adhuc quotidie alicui manet
clausum p̄pter peccatum originale qd̄
p̄trahit vel actuale qd̄ p̄mittit et p̄pter
hoc indigemus sacramentis et clauibz
ecclesie. hęc thomas. Unde sciendum
q̄ septem ecclesie sacramenta septem
remedia sunt. per que homo quodam
modo creaturā regenerat̄ fouet et nut-
rit. inter que tamen quodam excellē-
tiori modo diuini amoris radius ac
celestis gratie quidam fluminis deuot̄
tas animas feliciter incendens et sua-
uiter inebrians de sacramento eucha-
ristie noscitur peculiariter emanare.
nam inter omnia indicia amoris nihil
est quod a deo totum sibi rapiat animū
diligentis sicut dilecti desiderata p̄-
tia. que ceteris oibz antefertur. Unde
eucharistia est sacramentum caritatis
tā diuine q̄ nostre qz deus in hoc factō
magne dilectionis none signū ostēdit
et nostre dilectionis affectum p̄ idem
sacramentuz sp̄ualiter et specialiter er-
ga se inflammatur. Et notandū super
oīa ac p̄supponendū est certissimē vera-
citer et sine omni dubitatione q̄ in hoc
factō p̄tinet v̄p̄ corpus x̄pi deus et ho-
mo cū corpore et aīa in carne et sanguine
sicut tunc p̄d̄t ex v̄tero virginis et in
cruce p̄pēdit ac se tet̄ ad dexterā p̄is.
hoc affirmat beatus augu. sic dicens.
Hoc accipite in pane quod p̄pendit
in cruce. Et hoc accipite ī calice quod
effusum est de christi latere. in ipsa

carne hic ambulauit. et ipse carnes ad manducandum nobis ad salutem dedit. Idem sentit beatus ambrosius. sic dicens. Panem istum quem sumimus in misterio. ubique illum intelligo qui manu sancti spiritus formatus est in uero uirginis et igne passionis decoctus in ara crucis. panis enim angelorum factus est cibus hominum. Dicit etiam de hoc damascenus. quod in altari uidebatur species est panis et uini. quod autem sub specie illa credimus esse corpus et sanguis christi quod in ara pendit et quod fluxit de latere filii hominis. hoc damascenus.

Considerandum etiam quod sub specie panis est corpus christi per conuersionem et sanguis per conuersionem. Ita enim quatuor non possunt diuidi nec ab inuicem separari. Eodem modo dicendum est de sanguine. et sub utraque specie christi totus conuincitur. Unde thomas de aquino. **F**acta consecratione panis ibi est corpus christi ex vi sacramenti et sanguis ex reali conuersione. sed postmodum per uini conuersionem fit ibi conuerso sanguis ex vi sacramenti. corpus autem christi ex reali conuersione. ita quod totus christus est sub utraque specie. hoc thomas. propter inseparabilitatem sanguinis a glorioso corpore christi secundum albertum.

Sed et hoc notandum quod conuenit deo esse ubique simpliciter et proprie. Creature uero conuenit esse in uno loco tantum. Corpus christi medio se habet. Cum enim sit creatura non debet coequari creatori in eo quod fit ubique. cum uero sit unitum diuinitati debet in hoc excellere alia corpora. ut simul et semel in locis pluribus possit esse. scilicet sub isto sacramento. Unde quilibet fidelis et maxime qui es religiosus cur ad reuerendum altare accedis facere dei tui corpus et sanguinem fidei oculis respice sic uis ut certissime et sine omni hesitatione toto corde credas et ore profitearis. scilicet quod illa hostia consecrata sit uerus dei filii

us ex uirgine natus. qui mortuus est et resurrexit in die uiciorum et mortuorum. ut sis de numero illorum qui sunt ueri iudei non in lege sed spiritu. non secundum carnem sed secundum permissionem. induitur professione cordis et oris sicut vestimento. ut omnia interiora tua eum esse dominum profiteantur. Deinde cum reuerentia debita et honore precipuo occurrere deo tuo et deuotione quadam humiliter mirare quod tantus dominus ad tantillum seruum. et tanta maiestas ad miserrimum uermiculum et ad uilem peccatorem dignatur uenire et dicere cum metu et reuerentia. Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed permissus de tanta pietate tua et clementia accedo in firmus ad medicum uite. sitiens ad fontes misericordie. egenus ad dominum celi et terre. ouis ad pastorem. figmentum ad suum factorem. creatura ad suum creatorem. desolatus ad piuum consolatorem et liberatorem.

Postea ardentissimo desiderio manu cordis haustu interiori tantum preclaram christi suscipere corpus eius presentia dulcissima quam plurimum delectatus. Ut autem tam excellentis boni uis faciem corporis christi unusquisque sacerdos in salutem anime et corporis sui offerre et suscipere valeat necesse est ut ad sumendum illud per contritionem et cordis deuotionem se preparet et aptet.

Unde dicit hugo. Triplex est genus sacrificii. Unum dominici corporis. alterum contriti cordis. tertium mortificate carnis. Oportet precedere sacrificium humilitatis in mente. et afflictionis in carne. ut habeas deuotionem in dominici corporis consecratione. hoc hugo. Vultum namque uis hoc salutaris hostia ad delenda peccata si fuerit cum cordis contritione uel lacrimarum effusione oblata. Unde beatus gregorius. Singulariter namque ad absolutionem nostram oblata cum lacrimis et benignitate mentis sacri altaris hostia suffragatur. quia in se resurgens

a mortuis iam non morit. adhuc per
hanc in suo misterio, p nobis itez pa
rif. nā quotiens ei hostiam sue passio
nis offerimus. totiens nobis ad abso
lutōem nāz passionē illius repamus
lauare g lacrimis maculas pctōz. ele
mosinis tergite. sacris hostijs expiare
Hec gre. Debet g quilibet sacerdos in
quocūq; gradu vel religione existat cū
timore et reuerentia ad tm̄ misterium
huius sacramenti celebrandū et sumē
dū accedere. vt p hoc salutē psequi va
leat aīe sue **Ad** qd̄ horat̄ beatus augu.
sic dicens **A**nimaduertite vos sacerdo
tes cū quanta puritate timore et reue
rentia debeat̄ accedere ad illud sacri
ficium. ad qd̄ xps̄ accessurus pati vo
lens sanguinem sudauit. in quo sacri
ficio ip̄e sacerdos est et sacrificiū mira
biliter et ineffabiliter. **Hec augu.** Et no
tandum qd̄ potestas sacerdotū et digni
tas valde excellens est. nā fm̄ beatum
berñ. **C**redimus qd̄ nō est potestas possi
deum sicut potestas v̄a. **O** vos sacerdo
tes a deo vobis p̄cessa est **Q**uinquē
nerāda sacerdotū dignitas intra quo
rū manus velut in vtero marie dei filii
us incarnat̄ qd̄ p vos pater et filius et
spū sanctus mirabiliter operat̄. **S**up
hoc taz insigni p̄uilegio vestro super
celū. terra mirat̄. horret infernus. con
tremiscit diabolus. veref homo. vene
rat̄ angelica creatura. qd̄ vno eodēq;
momento deus ip̄e qui p̄fider in celo
in manib; v̄is est in sacrificio. **O** ve
nerabiliū sanctitudo manū. **O** felice
exercitiū. **O** vere mūdi gaudium. vbi
yma summis p̄iugunt. cū xps̄ tractat
xpm̄. s. sacerdos dei filium cuius deli
cie sunt esse cū filijs hoīm. **Hec berñ.** Ex
quib; colligit̄ quantā dignitatē deus
p̄tulit sacerdotib;. quā etiaz tangit
idem beatus berñ. sic dicens. **Q**uan
tam dignitatē p̄tulit deus sacerdotib;

quanta est p̄rogatiua sacerdotalis ordi
nibus. p̄tulit em̄ eos regib; oib; et p̄i
cipib; terre p̄tulit ordinē hunc sacer
dotalē oib; hoīb; .imo vt altius lo
quat̄ p̄tulit eū angelis archangelis
thronis dñationib; oib; q; angelicis
ordinib;. **Hec berñ.** **N**ec nimirum qd̄ sa
cerdos cū sit homo et creatura creatorē
suū quodāmodo creat. qñ officium misse
pagit et celebrat. **U**n̄ idē d̄t ille qui cre
auit me dedit mibi creare se. qui crea
uit me sine me creat̄ mediante me. **Hec
berñ.** **C**um igit̄ tam magne dignitatis
et excellētie sit ordo sacerdotalis si ip̄s
ordinē sacerdotes officiū misse sacro
sanctum celebrando mō debito et con
gruo executi fuerit. **S**ic viceuerfa ma
gni criminis est et de decoris si quod ab
sit sacerdos indigne tractat corpus no
stri saluatoris **Q**uod clarius tangit be
atus berñ. sic dicens. **O** sacerdos os
tuum quotidie efficitur sepulcrum xpi
quō ergo ex ore tuo egredif̄ falsitas. p
quod ingredif̄ veritas. quomodo oculi
tui respiciunt vanitatem. qui respici
unt veritatem. quare manus tue ad
illicita extendunt. que tenent tenentē
oīa. quomodo te ingurgitas ebrietate.
qui semp̄ plenus esse debes sobrietate.
Hec berñ. **S**ed quod peius est sunt peb
doloꝝ nōnulli sacerdotes. qui postposi
to timore se tradunt incontinētie et lu
xurie. et tamen p̄sumunt ad xpi men
sam accedere eiusq; sanctū corpus pol
lutis manib; tractare ac immūdo sume
re. **A**udiant hi quid de eis narrat bea
tus aug. sic dicēs **S**i sacerdotib; v̄as
fuerit incontinētie et libidinis iuxta fi
liū v̄ginis statuet in altari ydolū vene
ris. et cū p̄fert verba canonicis os eius
plenus est amaritudine et dolo et q̄uis
oret cum labijs. tamen expuit in faci
em saluatoris et cum p̄sumit sumere
dñicū corp; i os pollutū melius ei cēt

et minus peccaret si illud proijceret in
 lutum. hec aug. Et beatus bern. de eodē
 sic ait. Turpissimū est manus deo di-
 catas et sacro crismate consecratis putē
 dis ingerere mulierem et post hoc corpus
 dñi sanctissimū euz eis tangere. **Q**uod
 temerariū. quod ne phandū est pollutis
 manibz filiū tractare dignis. et immū
 dis osculari labijs et ore sordido sume-
 re. **Q**uemēs nō rapit ad excessum. quōs
 oculus nō erubescit. cuius auditus nō
 reueret. ubi mundi salus pñcipit in ster-
 quiliniū. in os videlicet indigne sumen-
 tis. **T**ales sacerdotes indigne corpus
 dñi tractantes et sumentes magis deli-
 quant quā hi qui eū crucifixerunt in ter-
 ris. quod illi semel eū crucifixerunt. Illi
 vero quantū in eis est quotidie crucifi-
 gunt. **U**nde itez beatus aug. in psona
 dñi dicit. **P**eccator tu sacerdos indi-
 gne tu me amplius affligere noli pec-
 catis tuis. plus enim me ledit vulnus
 peccati tui quā vulnus lateris mei. **X**
Item idē. **M**agis delinquunt qui ias
 regnantē in celis ptemnunt. s. indig-
 ne tractantes et sumentes corpus xpi.
 quā qui crucifixerunt eū ambulantes in
 terris. nō quasi crucifixoze. sed qua-
 si ranti sacramenti indigni pfectoze. et
 presumptuosi pceptoze. quod illi se-
 mel crucifixerunt. isti vero quātum in
 eis est eū quotidie crucifigūt indigne
 tractantes et sumentes. **E**t beatus am-
 bro. **Q**ui indigne sumunt corpus xpi
 idem est ac si interficiant. hec ambros.
Non solū aut qui in sacris ordinibus
 sunt pstituti. ver etiam oēs fideles dñt
 magnam diligentia et studiū adhibere
 ne vnq̄ indigne et maxime in peccatis
 mortalibz accedant ad sacrosacm xpi
 corporis sacm. quod tales per hñōi in-
 dignā sumptōem totā trinitatē in hō-
 rant. **U**n̄ beatus amb. **H**oc pollutus
 ois in cor accipiat quod nō solū corpus

xpi impie lacerat. sed totam trinitatē
 coadunatā corpi atrociter inhonorat.
Et vt dicit beatus bern. **D**e hōi illi cui pp-
 ter pctā sua salus mundi iudicium est.
 cui vita mors est. cui absolutio damna-
 tio est. cui grā ira est. cui calix ppiciati
 omis vas est indignatōis. hec ber. **N**ā
 qui indigne corpus et sanguinē sump-
 serit iudiciū sibi māducat et bibit. **U**n̄
 cassia. **Q**ui carnalibz oblectatus quod
 tidie voluptaribz fuerit et dulcedie. ip-
 sumq̄ cibū sumpserit scē eucaristie in
 damnatōem sibi et iudiciū sumit pena-
 litatis eterne. nec mirz. quod vt dicit beatus
 aug. **C**ristū pculcat qui libere peccat. et
 qui eum absq̄ timore indigne pcepit.
Talis aut homo pnt dicit hilarius de
 um ad vindictā pccat. sanctosa se fu-
 gat. hostē suum letificat. suam vitā ab-
 breuiat. corpus xpi indigne lacerat et
 manducat. hec hila. **N**on solū aut hec
 mala sed etiā alia quā plurima indigne
 accedēs ad sacm corporis xpi incurrit.
Indigna namq̄ cōio hōiem peccatis
 illaqueat. damnatōem pccat. pñm
 scandalizat. mentē execat. temptatō-
 ni subiugat. deū iritat. vitā tempalez
 breuiat. gratuitis et eternis bonis spoli-
 at. **D**e his dicit per singula in ps **F**iat
 mensa eoz coram ipsis in laqueuz. ec-
 ce primū. et in retributiones. ecce sex-
 cundum. et in scandalum. ecce terciū
Obscurent oculi eoz ne videant. ecce
 quartum. et dorsum eoz semp incurua
 ecce quintum. **E**ffunde super eos irā
 tuam. ecce sextum. **F**iat habitatio eoz
 deserta. ecce septimū. **E**t in tabernacu-
 lis eoz non sit qui inhabitet. ecce octa-
 uū **C**um ergo tot mala indigne tractā-
 tes vel sumentes corpus dñi incurrit.
 necesse est s̄m ap̄lm vt vnusquisq̄ se p-
 bet et examinet qualiter ad illud terri-
 ficum sacrificium digne accedat.

Filius.

Adito igitur piculo indigne tractantium ac percipientium corpus dominicum. nunc de fructu et utilitate quam assequuntur hi qui in statu gratie illud sacrosanctum corpus christi percipiunt cupio informari.

Ca. .XXIII. **A**

Hoc precipue sci

re debes quod anima nullam salutem assequi poterit sine huius salutiferi cibi christi corporis viz digna sumptione. Teste remigio qui dicit nulla est nobis salus corporis et anime absque carnis et sanguinis susceptioe. in hoc enim sacramento ut dicit richardus de sancto victore. tota salus consistit fidelis anime. quod omnem gratiam quam habet homo. mediante christi sacramento illi tribuit. Unde dicitur. De donum celestis gratie sancta eucharistia tribuit mediante. Unde notandum quod dominus noster declarare volens magnam caritatem quam erga nos habet non solum ad videndum sed etiam ad palpandum et comedendum seipsum nobis tribuit. Unde crisostomus. Hoc fecit christus docens nos ad maius amicitie sedus suamque caritatem declarans erga nos. prestans se non solum videri desiderantibus sed et palpanti comedere et amplecti. hec crisostomus. Tractare autem et manducare corpus christi est vitam eternam habere. Unde ipse dominus dicit panis quem ego dabo. caro mea est pro mundi vita. Et bene dicitur vita. sicut enim vita naturalis est in membris eo quod vniuntur capiti a quo recipiunt in fluentiam sensus et motus. sic in fidelibus qui sunt membra christi vita spiritualis conseruat eo quod vniuntur capiti christo per hoc amoris sacramentum. Bene autem dicit mundum quod alia sacramenta solum perficiunt ipsi recipienti. solus enim baptisatus recipit gratiam baptismalem et non alij. Sacramentum autem eucharistie non solum

perficit sacerdoti sumenti sed etiam toti ecclesie etiam illis qui sunt in purgatorio. Et ratio est quod eucharistia non est tantum sacramentum sed et ecclesie sacrificium in quantum pertinet christum passum. Et ideo dum offertur ab ipso sacerdote perficitur omnibus christifidelibus. si autem sumatur alio modo sicut a layco tunc solum perficitur sumenti. quod officium eius est non offerre sacrificium sed tantum sumere sacramentum. Sequitur. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. post hanc vitam. aut potest dici habet vitam eternam etiam in presentia. sicut enim cibum corporalis non solum nutrit et conseruat vitam. sed deducit etiam ad perfectam quietatem sicut visus sacramenti perducit hominem ad gratie summationem que est gloria eterna. Et hoc est quod dicitur. Qui manducat meam carnem non tantum sacramentaliter sed etiam spiritualiter percipiens effectum sacramenti habet vitam eternam quod habet deus inhabitantem qui est vita eterna. Ad hoc etiam in presentia vita parua est hec mensa cum in illa sumatur hec eucharistia. que quidem liberat a malo ac conseruat in bono. delet venialia cauet mortalia. huius etiam virtute sacramenti vniuersae virtutes augetur. et omnium gratiarum fructus exuberant. **U**bi sciendum quod eucharistia sacramentum est vniuersum quod per eius susceptionem omnes efficiuntur vni in christo. Et ideo bene spiritualis manducatio vocatur communio per ipsam namque sanctam communionem quasi membra incorporamur christo. Unde dicit damascenus. Propterea communicamus ad inuicem per ipsam christum. et percipimus carnem et veritatem quod ex vno pane assumimus omnes vnum corpus et vnum sanguinem et membra generamur incorporati christo. hec damascenus. Unde primus et principalis eius effectus eius iam